

LA CREACIÓ DEL DRET: ELS ANOMENATS CAPÍTOLS DEL REDREÇ DEL GENERAL DE CATALUNYA

Oriol Oleart
Universitat de Barcelona

Per correspondre a l'amable invitació de l'organització del III Congrés d'Història Moderna de Catalunya, ha semblat oportú de plantejar un tema que, des del punt de vista de la història del dret, propiciés de vincular les institucions de la Cort general i de la Diputació del general de Catalunya.

Ha semblat que la millor manera de fer-ho, la qual alhora permetia aportar l'opció històrico-jurídica al conjunt de comunicacions de l'àmbit on s'insereix la present, era abordar com una manifestació més de la creació del dret, segons els plantejaments que es desenvolupen sota la direcció del professor Aquilino Iglesia¹, els *capítols dels drets i altres coses del general*, vulgarment anomenats *capítols del redreç*, els quals, a l'edat moderna, són decisions de la cort general que requereixen el consentiment del rei².

L'assemblea estamental catalana, la Cort general de Catalunya, era la institució que col·laborava amb el rei en les tasques de legislar al Principat de Catalunya i Comtats de Rosselló i Cerdanya³. Les *constitucions*, els *capítols de cort* i els *actes de cort*, tradicionalment, han estat considerats els tipus de normes derivats de la col·laboració entre la cort i el rei⁴. Tanmateix, com sabem, les esmentades categories han estat acceptades i divulgades d'una forma arbitrària per juristes i historiadors del dret, segons ha destacat Iglesia⁵. De fet, podem considerar que totes les manifestacions normatives derivades de la cort general,

1. Aquest treball s'inscriu en el projecte d'investigació "La creación del Derecho en Cataluña", dirigit per Aquilino Iglesia Ferreirós i finançat per la DGICYT núm. PB90-0474.

2. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS, *La creació del Dret. Una història de la formació d'un dret estatal espanyol. Manual*, Barcelona (Signo) 1993, II, p. 73-74, n. 122 (també hi apunta la interrelació que hi ha entre els capítols de la proferta -del donatiu- i els del redreç); 66, n. 92; 247.

3. V. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 56-86 i 229-270 (esp. 245-247 i 264-265); Josep M. GAY ESCODA, "La creació del dret a Corts i el control institucional de la seva observança", en *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, 28, 29 i 30 d'abril de 1988, Barcelona (Generalitat. Dept. de Cultura) 1991, p. 86-96; i també els meus treballs (amb la bibliografia que hi recullo): "La Cort general de Catalunya: procediment i atribucions", 2 vols., Bellaterra 1983 (memòria de llicenciatura, inèdita); "Procediments i atribucions no legislatives de la Cort General", en *L'Avenç*, 74 (1984), 64-67 i 46; "Organització i atribucions de la Cort General", en *Les Corts a Catalunya ...*, p. 15-24.

4. Gràcies als estudis del professor J. M. Gay [Josep Maria GAY ESCODA / (Joan EGEA FERNÁNDEZ)], "Eficàcia de les normes a la tradició jurídica catalana des de la baixa edat mitjana fins al Decret de Nova Planta"; en *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 2 (abril-junió 1979), p. 249-294; i núm. 3 (julio-septiembre 1979), p. 505-586] disposem d'una perspectiva clara del procés d'elaboració, del contingut i de l'abast de cada una de les referides categories.

5. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 241-242.

ultra la distinció –purament formal– feta entre constitucions i capítols de cort i la reserva arbitrària del terme acte de cort per a les decisions preses fora de cort pel monarca que feren els compiladors, són veritables actes de cort⁶. Els actes de cort, com a terme genèric que engloba tots els acords presos a la cort general, abracen, doncs, els capítols de cort del general, que eren impresos a part i que no foren inclosos a les compilacions⁷.

Les constitucions i els capítols de cort, juntament amb els Usatges de Barcelona, principalment, han passat a formar el nucli essencial de les anomenades *compilacions* en les diverses edicions⁸, des de l'elaboració manuscrita de 1413-1422⁹, tot passant per la de 1588-1589¹⁰, fins a la darrera estampada de 1704, de les *Constitucions y altres drets de Catalunya*¹¹.

L'interès per conèixer amb tots els detalls quin era el procediment que se seguia en l'elaboració de les disposicions al si de la cort no ha aconseguit superar alguns dels obstacles propis de la limitació intrínseca de les fonts, inherent al contingut mateix dels processos de cort¹².

Sabem, però, perquè així ho recullen els pràctics i queda reflectit en alguns processos, que per complir una de les màximes aspiracions de la cort general, l'aspecte legislatiu, es recorria, com en pràcticament la totalitat de les actuacions, a constituir una comissió de divuit persones formada, proporcionalment, per sis membres de cada un dels tres estaments¹³. Eren els encarregats de preparar els textos de les disposicions, que solien passar primer pel braç eclesiàstic, on restava l'original, del qual preniën còpia els notaris dels altres dos, per sotmetre'ls al parer i a l'aprovació de tots i cada un dels braços¹⁴. Aquest era un

6. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 245-246.

7. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 247.

8. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 275-290, 311-318.

9. Ramon d'ABADAL i de VINYALS / Jordi RUBIÓ i BALAGUER, "Notes sobre la formació de les compilacions de «Constitucions y altres Drets de Catalunya» i de «Capítols de Cort referents al General»", en *Estudis Universitaris Catalans*, núm. IV (1910), p. 409-445 [recollit en: Ramon d'ABADAL i de VINYALS, *Dels Visigots als catalans*. Volum II: La formació de la Catalunya independent, [ed. a cura de J. Sobrequés i Callicó], Barcelona (Ed. 62) 1970, p. 381-403]; i l'estudi introductori de Josep M. Font i Rius a les *Constitucions de Catalunya. Incunabul de 1495*, Barcelona (Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya, "Textos jurídics catalans, Lleis i costums, IV/2") 1988, p. IX-CXXXVII, que es basa excessivament, i amb tota fidelitat, en els treballs precedents: en la *Història ...* de Brocà, directament, i en l'*Epítome ...* de Bosch, indirectament.

10. Que és la primera publicada amb caràcter oficial, i que funciona, de fet, com la primera compilació a què es refereixen els autors i la documentació, com ha assenyalat Iglesia (IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 100, 316-317), i n'esdevinguí l'edició fonamental; d'altres veus s'han manifestat, amb contundència, instant la reedició facsimilar d'aquesta obra, com palesa la comunicació de Núria Sales en aquest mateix Congrés; i no sembla que bastin les conjectures de Font ("Estudi introductori" a les *Constitucions ...*, p. LXV-LXVII) per a l'estampada, segons consta en el colofó que tenen alguns dels exemplars incunables, el 1495.

11. Les *Constitucions y altres drets de Catalunya* de 1704 han estat reeditades anastàticament: Barcelona (Col·legi d'Advocats de Barcelona) 1909, i Barcelona (Ed. Base) 1973. Per a les circumstàncies que envoltaren aquesta necessitat de reedició, v. la recensió que vaig publicar a la *Revista de Llengua i Dret*, núm. 6 (desembre 1985), p. 235.

12. Des de la mateixa continuació, sovint inacabable, de les prorrogacions (amb la pèrdua conseqüent del reflex documental de les no gens irrellevants negociacions que hi havia mentrestant), bo i passant per l'assumpció de la no-conservació gairebé absoluta dels materials sobre què havien treballat les comissions, fins arribar a la mateixa selecció del que calia copiar als processos. Tinguem en compte que se'n canvià el sistema de retribució (v. el meu treball "Els notaris dels braços de la Cort general de Catalunya al segle XVI", en *Estudis sobre la història de la institució notarial a Catalunya en honor a Raimon Noguera*, Barcelona (Fundació Noguera) 1988, 185-209) i que, des d'aleshores, hem de suposar que s'hi inclogueren pràcticament totes les actuacions de cada un dels estaments de la cort que foren engruixir considerablement el volum dels processos, però no s'arribà pas fins al punt d'incloure-hi tots els esborranys ni els treballs de les comissions (alguns esborranys s'han conservat i, amb altres materials, constitueixen, p. ex., les capses de documentació variada que custodien a Ca l'Ardiaea a la secció de Corts).

13. Luys de PEGUERA, *Practica, forma, y stil, de celebrar corts generals en Catalunya, y materias incidentes en aquellas. Dividida en tres Parts*, Barcelona (Jeroni Margarit) 1632 [n'hi ha una reedició facsimil, Barcelona (Base) 1974], f. 134-135; Miquel SARROVIRA, *Cerimonial de corts*, Barcelona (Rafel Figueró) 1701, f. 21.

14. En cas que no s'aconsegüís l'acord requerit es recorria a una pràctica coneguda a la cort general: nomenar un determinat nombre de persones (habitualment tres) per tal de posar los d'acord; PEGUERA, *Practica ...*, f. 135; SARROVIRA, *Cerimonial ...*, f. 23.

requisit necessari per tal de presentar-los als oficials del rei¹⁵, pas previ per poder arribar fins al monarca i cercar-ne el consentiment¹⁶. En aquest punt corresponia al rei de *decretar* les *suplicacions* que se li presentaven¹⁷. Els braços podien acceptar les modificacions que s'hi introduïssin per part del rei i, si no, podien demanar-li que els acceptés en la redacció original, petició que podia ser atesa o no¹⁸.

Era també en el marc de la cort general, que es prenen les decisions necessàries¹⁹ per a *redreçar*²⁰ la Diputació del general, òrgan que, malgrat les vicissituds històriques i la història política, convé no oblidar que nasqué²¹ com una institució dependent de l'assemblea

15. La participació dels oficials del monarca del Consell d'Aragó ha estat estudiada per Jon ARRIETA ALBERDI, "El Consejo de Aragón y las Cortes catalanas", en *Les Corts a Catalunya ...*, p. 245-255, esp. p. 249-253.

16. Concordats els capítols, se suplicava al rei per mitjà del president que hi consentís; el protonotari prenia nota de tot, com els notaris de cada estament que en tenien còpia; restava així obert el camí cap a la conclusió de la cort. PEGUERA, *Practica ...*, f. 135; SARROVIRA, *Cerimonial ...*, f. 21.

17. Aquesta decretació reial forma part de l'exercici de la jurisdicció voluntària (C. CRESPI DE VALDAURA, *Observationes illustratae decisionibus Sacri Supremi Aragonum Consilii Supremi Consilii Sanctae Cruciatæ et Regiæ Audientiae Valentiae*, Lugduni 1677, part I, p. 202, núm. 186 –citad per ARRIETA, "El Consejo ...", p. 250 n. 28–), ja que és ben present el principi "indubitado" que "la fuerza de la ley nace de la autoridad Real, que se halla en el decreto, no en la síplica ..." (L. MATHEU SANZ, *Tratado de la celebración de cortes generales del reino de Valencia*, Madrid (J. Paredes) 1677 [N'hi ha una reed. facsímil: València (Lib. París-València) 1982], p. 227).

18. GAY, "Eficàcia ...", p. 275, i 257-273.

19. Ultra els privilegis recollits i recondits a l'arxiu de la Diputació –aplegats, p. ex., a l'anomenat *Llibre dels quatre senyals* (Mariano AGUILÓ i FUSTER, *Catálogo de obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid (Suc. de Rivadeneyra) 1923 [reed. anastàtica, Barcelona-Sueca (Curial, "Documentos de cultura-Facsímils, 8") 1977], p. 385-387, núms. 1429, 1430 i 1431; Guillermo Mª de BROCA [i de MONTAGUT], "Taula de les stampacions de les Constitucions i altres drets de Catalunya, y de les Costumes y ordinacions de sos diversos paratges", en *Revista Jurídica de Cataluña*: XIII (1907): p. 265-287; 505-520; 591-599. XIV (1908): p. 132-140; 290-298; 362-369; 448-460; 553-559. XV (1909): p. 26-30; 73-80; 109-116; 163-171; 213-221; 259-267; 310-316; 409-412. [També ha estat publicat com a llibre: Barcelona (J. Jepsús) 1907], en concret: (1909) p. 163-164 [= p. 112 del mateix llibre]), que pel fet de ser una concessió règia es troben a un altre nivell, hem de tenir present que els títols 53 i 54 del llibre primer del primer volum de les *Constitucions i altres drets de Catalunya* (des d'ara CADC; 3CADC al·ludeix l'edició que se'n féu el 1704) són dedicats a la insaculació i a l'ofici dels diputats i oïdors, respectivament [3CADC, I,1,53 (f.132); 3CADC, I,1,54 (f.132-134)].

20. *Redreç* és un derivat postverbal de *redreçar* [segons Joan Coromines, *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, III, Barcelona (Curial) 1982, 203a25-46, la forma verbal es fa servir al segle XIII per a "rectificar fets o direccions del que hauria de ser recte i no ho és", o per a "tornar a posar dret el que era inclinat o jacent"]. El substantiu és documentat al 1479 [el *Diccionari Català-Valencià-Balear*, IX, Palma de Mallorca (Moll) 1979, p. 258, el defineix com l'"acció i efecte de redreçar; reforma per a millorar alguna cosa", i en duu més exemples, que Coromines no fa servir, de 1486 i de 1510]. Coromines (*Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, III, Barcelona (Curial) 1982, 203a34-40) l'explica com un "esforç de millora", si bé fa constar que "després queda concretat amb el sentit de 'reforma administrativa'" [cal fer notar que les dates que presenta van de 1638 a 1653, i referides a actuacions en l'àmbit municipal]. La virtualitat del terme féu que acabés essent aplicat, també, entre d'altres, a l'estudi general de Barcelona (*Ordinacions e nov redres fet per instauratió, reformatió, e reparatió de la Universitat del Studi general de la Ciutat de Barcelona, en lo any Mil sinc cents noranta y sis* [AGUILÓ, *Catálogo ...*, p. 400, núms. 1495 i 1496]).

21. Tant la cort com la diputació esdevingueren instruments dels estaments per combatre la pretensió dels reis de reivindicar el poder de crear lleis (IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 230). No és ací l'indret per deturar-nos a analitzar tot el procés de la gènesi de la institució; basti recuperar el camí que va començar a desbrossar De la Torre (Antonio de la TORRE y del CERRO, *Orígenes de la «Deputació del General de Catalunya»*; Discurso de recepción en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Barcelona 1923), i que després eixamplà Rubio (Ignacio RUBIO CAMBRONERO, *La Deputació del General de Catalunya en los siglos XV y XVI*, Barcelona (Diputación Provincial de Barcelona) 1950, 2 vols., esp. I, p. 41-79 i 125-128), tot i que acabà centrant-se en l'aspecte més arquitectònic de la Diputació. És seva la primera aproximació a l'anàlisi de les obres dels diversos autors sobre la Diputació del General (l.c., p. 6-19, esp., que precedeixen la seva aportació pròpia centrada, bàsicament, a determinar quin era l'abast del terme "general de Catalunya").

estamental²². Dintre d'aquests actes de cort (com les dites constitucions o els capítols de cort), però com un cas especial dels darrers, trobem els *capítols del redreç*. Malgrat els precedents, que es podien remuntar a la interrelació pròpia derivada de la mateixa evolució de la concessió del donatiu i dels capítols de la proferta –del donatiu– cap a la regulació de la institució que des de 1359 se'n féu càrrec permanentment²³, podem considerar que es troben vinculats, des de la mateixa denominació, a les conegudes mesures d'intervenció de Ferran II en l'àmbit municipal²⁴, prototípicament, barcelonines²⁵.

Com se sap, i així ho reconeixen la majoria, per no dir la totalitat, d'autors, els capítols del redreç s'associen a aquelles disposicions que s'elaboraven per regular tot el que feia referència al funcionament de la Diputació i als drets del General²⁶.

Cal reconèixer que, tradicionalment, de la mateixa manera que s'ha parat poca atenció a les decisions preses per la cort general sense comptar amb el consentiment del comte, s'ha parat poca atenció als capítols del redreç²⁷; de ben segur perquè els autors clàssics amb

22. Bosch ho explica clarament, ja que els diputats i oïdors tenen tant de poder com els dóna la cort, "*lo que se entén quant la Cort General no és junta*", ja que, quan és congregada, llur ofici "*cessa ab la presència del principal constitubint*" (Andreu BOSCH, *Summari, index, o epitome dels admirables, y nobilíssims títols de honor de Catalunya, Rossello, y Cerdanya ...*, Perpinyà (Pere Lacavalleria) 1628 [n'hi ha una reedició facsímil, Barcelona-Sueca (Curial, "Documents de cultura-facsímils, núm. 3") 1974], p. 373b). Amb tot, prou il·lustrador del punt a què s'havia arribat a la primera cort del segle XVIII n'és el contingut del capítol 2 [3CADC, I, 1, 54, 6 (f. 134) Felip IV, Cort de Barcelona, 1702], on es recorda "que congregada la Cort tota la jurisdicció dels dits Deputats, y Oydors cessa, y deu cessar, quedant esta en dita Cort, per quant dits Deputats, y Oydors són nudos Procuradors, e Administradors de la dita Cort, com apar se su posa en lo Cap. I que comensa: *Primerament del Llibre dels quatre Senyals del General de Catalunya*" i, consegüentment, es demana que "plàcia a Vostra Real Magestat, ab consentiment, lloació, i aprobació de la present Cort, declarar, que essent congregada la Cort General tota la jurisdicció de dits Deputats, y Oydors cesse, y que tota aquella sia de dita Cort, exceptada la que tocarà en la exacció dels drets de la Generalitat, y dependents de aquella, y no més, o allò que'ls permetrà, y tollerarà la mateixa Cort ..."; el monarca hi dóna, ras i curt, el *Plau a sa Magestat*. Una anàlisi de les relacions entre la Diputació i la cort general, a propòsit del conflicte per insacular, en: Jaume RIBALTA HARO, "De natura Deputationis Generalis Cataloniae. Una aproximació a través de la literatura polemica del seiscents", en *Historia. Instituciones. Documentos*, 20 (1993) –en premsa–.

23. M. T. FERRER, "Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya (1359-1412)", en *Miquel Coll i Alentorn Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari*, Barcelona (Fundació Jaume I / Ed. Barcino) 1984, p. 221-269, que sintetitzà en: "Origen i evolució de la Diputació del General de Catalunya", en *Les corts a Catalunya ...*, p. 152-159.

24. J. VICENS i VIVES, *Política del rey católico en Cataluña*, Barcelona (Destino) 1940, p. 141-174 (quant a la intervenció a la Diputació), i p. 175-272 (quant a la intervenció al municipi); *Ferran II i la ciutat de Barcelona, 1479-1516*, I-II-Apèndixs, Barcelona (Universitat de Catalunya / Emporium, "Seminari d'Història de Catalunya, Monografies històriques") 1936-1937, esp. I, p. 235 ss., i II, p. 7 ss.; per a l'evolució en l'àmbit municipal: J. M. TORRAS RIBÉ, *Els municipis catalans a l'Antic Règim*; Barcelona (Curial, "Documents de cultura, 18") 1983.

25. Tan sols trobem impresos, a Mallorca, els *Capítols de la Bolla dels Redres De la Universitat y Regne de Mallorca* (Mallorca 1625), i els *Capítols de la Bolla de Redres, sobre les Flassades, etc.* (Mallorca 1625) (v. Antonio PÉREZ MARTÍN / Johannes-Michael SCHOLZ, *Legislación y jurisprudencia en la España del Antiguo Régimen*; Valencia (Universidad de Valencia, Secretariado de Publicaciones) 1978 [origenàriament en Helmut COING (dir.), *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, vol. II, part 2, Munich (C. M. Beck) 1976], p. 248).

26. Posem-ne un exemple anterior al segle XIX: Bosch, al·ludeix els capítols de les corts del segle XVI, i especialment les de 1493, per a qui en els capítols "*que són anomenats del nou redreç està continuat tot lo tocant al ofici, y poder dels dits Deputats, y Oydors, y demés oficials, y la imposició, exacció, y cobrança dels drets de dita Generalitat, y número dels llocs tenen los estaments en los officis de Deputats, y Oydors, ...*" (BOSCH, *Summari, ...*, p. 373a).

27. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 73, n. 122. Per a de la TORRE, "Orígenes ...", p. 7, mentre la institució fou viva, interessà tot el que tenia a veure amb el seu funcionament, fet que explicaria –només parcialment, si ens fixem, com fem més endavant, en les dates d'impressió dels capítols– la publicació de tota mena d'estampacions: ordinacions, privilegis, capítols, etc.

prou feines se n'ocupen amb detall, si no és el cas, tan ben conegut i peculiar com poc estudiat, de Francesc Grases i Gralla²⁸, tot i que aquestes disposicions presenten el doble vessant de redreçar la Diputació bo i permetent d'establir els mecanismes pels quals aqueixa institució acceptarà els ingressos necessaris per finançar-se i per fornir el donatiu que la Cort general haurà acordat d'oferir al monarca²⁹.

Se n'hi ha fet una aproximació i, doncs, els capítols del redreç, que regulaven el funcionament de la diputació, "*feien un examen dels comptes del General de Catalunya i establien les exaccions i impostos per tal de fer el donatiu al Rei i de mantenir les diverses institucions públiques*"³⁰; però caldrà també que recorreguem a sotmetre a anàlisi els vestigis de què disposem; en el cas que ens ocupa, les nombroses³¹, completes, generoses i variades obres estampades referents al redreç de la Diputació³².

N'hi havia edicions independents i, fins i tot, n'hi havia de cumulatives, que es generalitzaren de la mateixa manera que, des de l'aparició de la impremta, la Diputació es feia càrrec d'imprimir les disposicions aprovades per la Cort general, tal i com ordenava una constitució de 1599³³. Tanmateix, i així ho recullen els repertoris, hom constata que n'hi hagué, d'una banda, edicions molt primerenques i, de l'altra, edicions nombroses. Es conserven estampacions -independents- que fan referència als capítols del redreç del general

28. Francesc GRASES GRALLA, *Epítome, o compendi de les principals diferències entre les lleys generals de Catalunya y los Capítols del Redrés o ordinacions del General de aquella...*; Barcelona (Rafel Figueró) 1711, de què es conserva una còpia manuscrita a la Biblioteca de Catalunya (*ms.* 79). D'aquesta obra, se'n conserven ben pocs exemplars [com vaig avançar en la recensió que vaig publicar a la *Revista de Llengua i Dret*, 6 (desembre 1985), p. 235], conseqüència directa del fet que fou condemnada a les flames per defensar el poder absolut del príncep: Félix TORRES AMAT, *Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de escritores catalanes*, Barcelona (J. Verdaguer) 1836 [reed. anastàtica Barcelona-Sueca (Curial, "Documents de cultura-Facsimils, 1^a") 1973], p. 299; Antonio de BOFARULL i BROCÀ, *Historia crítica (civil y eclesiástica) de Cataluña*, 9 vols., Barcelona 1876-1878, vol. 9, p. 54-56; AGUILÓ, *Catálogo ...*, p. 396; Guillermo M^o de BROCÀ [i de MONTAGUT], *Historia del Derecho de Cataluña, especialmente del Civil, y Exposición de las Instituciones de Derecho civil del mismo territorio en relación con el Código Civil de España y la Jurisprudencia*, vol. I; Barcelona (Herederos de Juan Gili) 1918 [reed. anastàtica, Barcelona (Dept. Justicia Generalitat de Catalunya, "Textos jurídics catalans, Escriptors I/1") 1985], p. 419-420 (n. 1); Antonio PALAU i DUICET, *Manual del Librero hispanoamericano*, Barcelona 1948 i ss., VI (1953), p. 399; hi al·ludeix sense esmentar-lo J. VICENS VICES, *Notícia de Catalunya*, Barcelona (Destino) 1962, p. 119. Cal deixar constància, també, que, d'aquesta singular obra, n'està fet l'estudi el Dr. Josep M. Gay Escoda, i s'emmarca en el pla d'edició projectat dintre de la col·lecció "Textos jurídics catalans" del Departament de Justicia [Textos jurídics catalans. Presentació, Barcelona (Dept. de Justicia. Generalitat de Catalunya) 1985, p. 63].

29. GAY, "Eficàcia ...", p. 272, destaca la iniciativa reial quant al segon aspecte. Si bé hem assenyalat ja la interrelació amb el donatiu, convidrà no menystenir i sospesar adequadament les repercussions del *sindicat* que la cort feia als diputats per tal que es poguessin obligar per recaptar els diners necessaris per subvenir al servei votat.

30. GAY, "Eficàcia ...", p. 261; IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 247.

31. A València, per contra, només s'hi coneix una obra, compilada en base a un encàrrec de les Corts de 1604, de Guillén Ramón Mora de Almenar, *Voluntat e recopilació de tots les furs y Actes de Cort que tracten dels negocis y affers respectants a la Casa de la Deputació y Generalitat de la Ciutat y Regne de València ...* (València 1625) [v. PÉREZ MARTIN / SCHOLZ, *Legislación ...*, p. 268].

32. D'alguna manera, la qüestió s'encavalla amb una anàlisi, també rigorosa, dels quaderns de cort estampats (i manuscrits!), estudi que constitueix el nucli essencial d'un vell projecte de qui us parla.

33. CADAC, I, 1, 54, 4 (f. 133-134), Felip II, Cort de Barcelona, 1599. V. més endavant com es materialitzarà la participació de la Diputació en la impressió dels textos. Ultra les obres més generals, com ara el Palau-PALAU, *Manual del Librero ...*, III (1950), p. 134-140-, hom pot veure'n les estampacions en l'aportació fonamental de BROCÀ, "Taula de les ..."; les estampacions que ens interessen en constitueixen el VI són en les parts publicades el 1909, corresponents a les p. 26-30, 73-80, 109-116 i 163-171 [= p. 92-119 del llibre]; aquest extens catàleg de Brocà s'ha de completar amb: Joseph PELLA i FORGAS, "Carta a D. Guillém M^o. de Brocà", en *Revista Jurídica de Cataluña*, XVI (1910), p. 97-100; i amb: E. MOLINÉ i BRASÉS, "«Addenda et corrigenda» a la taula de stampacions", en *Revista Jurídica de Cataluña*, XVI (1910), p. 241-255. Potser és més accessible i també les recull, AGUILÓ, *Catálogo ...*, esp. p. 370-387; resumides i agrupades en PÉREZ MARTIN / SCHOLZ, *Legislación ...*, p. 227-228. Hom en pot veure algunes de reproduïdes en RUBIO, *La Deputació ...*, I, 106-120.

des del regnat de Ferran II³⁴ fins a la cort de 1706³⁵; i estampacions -de volums cumulatiu- dels capítols de 1481 a 1564 i 1585, que són estampats fins a l'any 1707³⁶, tot i que, per a les ordinacions i crides, bé que es tracta d'un cas lleugerament diferent del precedent, creix el nombre d'edicions³⁷ i la mateixa data d'impressió s'allarga fins a l'any 1733³⁸, ja que si bé la nova planta va suprimir la Diputació, se'n mantingueren els drets i s'integraren a la intendència.

Com a norma general, els capítols del redreç no són inclosos en les compilacions³⁹, la finalitat principal de les quals és aplegar el dret d'interès general per als naturals del Principat. La mateixa història externa deixa entreveure que el procés compilador obria la porta a formes noves per a conflictes vells: la divergència de posicions entre el rei i els estaments també es manifestava ara en una iniciativa de 1553 -reiterada en corts posteriors- que no donà fruit fins el 1588-1589⁴⁰. Endemés, roman vigent la qüestió (que també es planteja a escala per als capítols del redreç, com veurem tot seguit) de la força legal de les compilacions i dels problemes derivats del mateix control -en última instància- de la (fidel?) impressió dels textos aprovats pel monarca, que vindrien a ser la creu del problema previ i més transcendent de l'eventual modificació per part del monarca de determinades decisions preses a la cort⁴¹.

El cas dels capítols del redreç queda fora, doncs, *ab origine*, dels materials compilats per a les CADC per un doble motiu, ja que, si bé regulen qüestions que tenen una gran transcendència sobre el conjunt de la població mitjançant la fixació dels mateixos mecanismes de finançament de la Diputació, neixen directament vinculats a l'àmbit d'actuació propi de la dita institució; però, de l'altra, cal no oblidar que els capítols del redreç -coherentment amb els capítols del donatiu- tenen una vigència essencialment temporal⁴².

Així, l'esmerçada obra de Grases aborda la qüestió dels capítols del redreç amb un grau d'aproximació absolutament inusual fins aleshores, com ell mateix dona a entendre al primer capítol. De fet, ens ensenya clarament que per arribar allà on s'ha proposat -mogut per raons principalment crematístiques- ha d'establir una disquisició en base al significat, segons el diferent, que hi ha entre *cort* (en singular) i *corts* (en plural), ultra el fet de seleccionar acuradament els exemples de normes que invoca⁴³ i corregir -diu- les posicions d'altres autors⁴⁴, per no caure en contradiccions; endemés, en l'elaboració de la seva posi-

34. Sembla que els de la Cort de 1512 són els editats en primer lloc com a obra independent -els conservats de 1481 són en volums que en compilen d'altres corts, com veurem més endavant-. P. ex., de la cort de 1512, n'hi ha una edició que és formada per 12 fulls, sense colofó; Brocà (BROCÀ, "Taula ...", 1909, p. 26 [= p. 92], núm. XCVII) suposa que és de Cortey, de l'any 1553 "per ésser la portada com la del any 1553", però que, de fet, Aguiló (AGUILÓ, *Catálogo ...*, p. 370, núm. 1363) ni tan sols intenta datar-la, tot i que ens informa que és amb lletra gòtica i sense nom d'impressor.

35. *Capítols de Cort, per lo redres del General, y casa de la Deputacio de Cathalunya, fets en las Corts celebradas en dita Casa de la Deputació, per la S.C.R.M. del Rey nostre Senyor Don Carlos III. en lo any 1706. essent ...*, Barcelona (Figueró) 1706.

36. Sovint reeditada (p. ex., els anys 1576, 1577, 1579, 1620, 1635, 1670, 1671, 1677, 1685 i 1707) per la mateixa naturalesa de l'obra, amb petites divergències entre unes edicions i les altres (PÉREZ MARTÍN / SCHOLZ, *Legislación ...*, p. 229).

37. El contingut, variava cada trienni; n'hi ha més de trenta edicions al segle XVII i tres al segle XVIII (PÉREZ MARTÍN / SCHOLZ, *Legislación ...*, p. 229).

38. PÉREZ MARTÍN / SCHOLZ, *Legislación ...*, p. 229, tot i que per la naturalesa de l'obra a què al·ludim hauria de ser a la p. 228, dins de l'apartat precedent.

39. GAY, "Eficàcia ...", p. 261, llevat d'alguns cas, com el de la cort de 1365 (GAY, "Eficàcia ...", p. 271); perquè són, en definitiva, capítols de la proferta (IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 73, n. 122).

40. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 278 i 316; les seves característiques generals en II, p. 277-290.

41. Més endavant n'aporto casos concrets. Per al plantejament, IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 237, n. 26 i esp. II, 246-247.

42. IGLESIA, *La creació ...*, II, p. 278.

43. GRASES, *Epítome ...*, f. 23-24 43, força la interpretació d'un capítol de la cort de Cervera.

44. GRASES, *Epítome ...*, f. 9 20 interpreta Bosch i Mieres; f. 10 21, corregeix Bosch, Mieres i Càncer; f. 14 26 interpreta Bosch; entre d'altres.

ció identifica com a sinònims, des del mateix títol i des de bon començament, els capítols del redreç i les ordinacions⁴⁵.

L'obra de Grases, circumstancial i interessada, va acabar, com és sabut, condemnada a les flames, i sembla força versemblant considerar que aquest fet, afegint-hi les consideracions polítiques del moment que en motivaren la reacció, l'ha menada a ser menystinguda, si no pràcticament ignorada pels autors, llevat d'alguna excepció recent, com l'obra de Ferro, qui segueix fil per randa i aplica, segons sembla, des de l'edat mitjana les teories de Grases sobre els capítols del redreç⁴⁶.

De fet, tampoc no voldria provocar la sensació que la posició que encapçala Grases no ofereix aportacions positives; en té, i força. Ja n'hem apuntada alguna i, quant a l'aspecte estricte de qui elabora els capítols del redreç, és encertada la graduació que fa, en essència, entre les lleis generals i els capítols⁴⁷, tot i que, per dur a terme la seva exposició, recorre a enumerar-ne les causes final⁴⁸, material⁴⁹, eficient⁵⁰ i formal⁵¹.

Els arguments formals, tot sovint invocats, porten a un enfrontament de posicions que relativitza, en certa mesura, la transcendència d'alguns dels mecanismes que dins del sistema jurídic sembla –si més no, ens sembla– que havien d'assegurar determinats continguts normatius, alhora que permeten de plantejar també qui tenia, en definitiva, l'última paraula a l'hora de fer editar les disposicions aprovades en ocasió de la celebració de la cort general, sia de constitucions i de capítols de cort⁵², sia de capítols del redreç⁵³. Podem afirmar que al llarg del segle XVI esdevé clar que el monarca hi consolida, si més no formalment, la seva titularitat, fins a donar als capítols del redreç el mateix tractament que als quaderns de cort, tal vegada perquè, com veurem, els capítols del redreç són capítols de cort, uns capítols de cort determinats per la matèria que regulen, però, al cap i a la fi, capítols de cort⁵⁴.

45. GRASES, *Epítome* ..., f. 1, 4 8, 5 11. Endemés, convé tenir present que les ordinacions, com a tals, no han estat objecte, fins ara, d'una atenció particular, tot i que també foren estampades, com consta en els repertoris citats a la n. 28. A més, les ordinacions, a diferència dels capítols, eren fetes pel consistori de la Diputació per resoldre aspectes derivats de la vida diària de la institució i per concretar aspectes dels capítols.

46. Vaig avançar-ne la qüestió en el meu treball *Els greuges de cort a la Catalunya del segle XVI*, 2 vols., Barcelona (Facultat de Dret, Universitat de Barcelona [tesi doctoral inèdita]) 1992, I, p. 25-26. Victor FERRO [i POMÀ], *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic (FUMO, "Referències, 1") 1987, n'ha reviscolat la presència, ja que reposa, excessivament, en l'*Epítome* de 1711. Aquesta circumstància porta l'autor a afirmar (FERRO, *El dret públic* ..., p. 226, 255) que els capítols del redreç són normes "aprovades només pels braços dins de la seva esfera de competència exclusiva", afirmació que, com veurem, ha de ser corregida, atès que no s'adiu rectament amb la documentació que hem fet servir en el context de les relacions entre la cort i el monarca.

47. GRASES, *Epítome* ..., f. 3-5 8-10.

48. GRASES, *Epítome* ..., f. 5 10.

49. GRASES, *Epítome* ..., f. 5 11.

50. GRASES, *Epítome* ..., f. 5-31 12-54.

51. GRASES, *Epítome* ..., f. 31 ss. 55 ss.

52. Ho veurem amb més detall tot seguit; basti dir, per ara, que ran de la cort de 1585 hi foren observats errors; els diputats i oïdors detectaren errors en el quadern de cort, raó que els induí a tornar-lo *ab particular embaxada* al rei, per tal que el corregís, com de fet, féu (*Capítols dels drets, y altres coses* ..., Barcelona (Nogués) 1635, al f. 64v-65).

53. El 6 de febrer de 1593 Felip II, mitjançant una provisió reial, suspenia els tres capítols del redreç de 1585 que havien originat el naixement de la *divuitena* (GAY, "La creació ...", p. 95, n. 65, en publica la provisió dictada pel rei, en virtut de la qual "*proveim e a vós lo dit nostre loctinent general diem, cometem y manam que encontinent suspengau en nom y per part nostra segons nós ab lo mateix tenor suspenem los dits capítols 7, 13 y 34 del nou redrés (...), la qual suspensió és nostra voluntat que sie tant solament duradora fins a la conclusió de les primeres Corts celebradores (...)* de tal manera que durant la dita suspensió no tinguen força de ley ni en virtut de aquells se pugue fer acte algú"), fet que la Generalitat acceptà sense protestes (IGLESIA, *La creació* ..., II, p. 247; GAY, "La creació ...", p. 95, n. 65 –amb les referències que hi aporta–; quant al context, Xavier GIL PUJOL, "Catalunya i Aragó, 1591-1592: una solidaritat i dos destins", en *Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, 2on. Volum, Barcelona (s.i.) 1984, p. 125-131).

54. Des d'aquesta posició, doncs, no ens ha d'estranyar ni que ho siguin, ni que, essent-ho, no els incloguin a les compilacions del dret general, ja que hi ha altres capítols de cort que no són compilats, com ara el *capítol del donatiu*, que incloïa, entre d'altres, aspectes que concnien la regulació de la satisfacció dels greuges (v. el meu treball *Els greuges de cort* ..., I, p. 129-130, i 151-210).

Vegem-ne un cas: si bé per a Grases, –qui troba suport, com veurem, en les clàusules que acompanyen els capítols impresos–, és preceptiu el fet que no consti la decretació del rei als capítols estampats⁵⁵, la consulta dels originals ja havia permès a Vinyes d’afirmar: “*Y aunque en los impresos falte esta decretacion, en los de las Cortes de 1481. 1512. y 1520. ha sido descuydo de los que tuuieron la mano en la impresion; pues en los originales insertos en los processos de dichas Cortes se lee al fin de ellos la decretacion ordinaria, la qual tambien se halla en todos los otros antiguos*”⁵⁶.

Perquè, en definitiva, la posició dominant per la qual advoquen Grases⁵⁷ i, sobretot, Vinyes⁵⁸ sempre troba recer en la figura del monarca, el seu poder i les seves atribucions no delegades ni comeses⁵⁹, dintre de les quals hi ha, és clar, dictar ordinacions, instruccions i capítols per al govern de les generalitats. Com la resta de les normes esmentades, elaborades en el marc de la cort general i sancionades pel rei, els capítols del redreç comptaven amb el plau del monarca⁶⁰. Des del punt de vista jurídic i dintre del funcionament habitual de l’assemblea fóra estrany, a més, que unes disposicions elaborades en ocasió de la celebració de la cort general, ni que tinguin característiques pròpies, es poguessin sostreure al procediment comú –entès en un sentit ample, és a dir, des de la mateixa iniciació de l’*iter* fins a concloure’l; des del nomenament de la comissió que n’havia de redactar el text, tot passant pel procés negociador amb aquells oficials designats pel rei, fins arribar a la sanció dels capítols així elaborats– que seguia l’elaboració de les constitucions i altres normes.

Si bé la documentació⁶¹ aporta algunes dades com ara que, almenys des de 1533, cada un dels capítols del redreç necessita, com cada un dels altres capítols de cort, el *plau* del monarca⁶², també és en el procés d’aquesta cort que trobem, abans de les constitucions

55. GRASES, *Epítome* ..., f. 25-26, 46-47 (on recull deliberacions de la cort de 1585 que podem pensar que ja presentaven el conflicte que es plantejarà), si bé ell mateix acaba concedint que la decretació del monarca, que diu voluntària, és necessària (f. 27-28, 48-50).

56. VINYES, *Discurso en el qual se iustifica, que los braços iuntados en cortes solos, sin el rey, no pueden pronocer officios del General, ni ensecular los lugares de Diputados, y Oydores vacantes, sino que todo lo han de hazer los Diputados, y Oydores, en execucion de los Capítulos de las Cortes passadas ...* por el Doctor Phelipe Vinyes, Barcelona (P. Lacavalleria) 1632, f. 23.

57. La correlació d’argumentacions jurídiques entre l’obra de Grases i el discurs de Vinyes ha estat apuntada per RIBALTA, “De natura ... –en premsa–.

58. Vinyes fou recompensat el 1630, pels serveis prestats al monarca en la cort general de 1626, amb un càrrec a l’audiència (J. H. ELLIOTT, *La revolta catalana 1598-1640. Un estudi sobre la decadència d’Espanya*, Barcelona (Vicens-Vives) 1966 [reed.: Barcelona (Vicens-Vives / Crítica) 1989], p. 268-269).

59. No és ara el moment d’aturar-nos en la teoria de les regalies del monarca per veure quines en són delegables i quines no en són (v. el meu treball: *Els greuges de cort* ..., I, p. 47-54); basti recollir l’argument a què recorre Vinyes: “*Y aunque a los Diputados del General ha sido concedido y otorgado por el Rey y la Corte poder de hazer ordinaciones, y declarar las dudas que se ofrecen en las que se han hecho en Cortes, para evitar fraudes, y para mas puntualmente cobrar las sisas, y derechos del General*” (VINYES, *Discurso en el qual* ..., f. 23, amb els límits que hi assenyala).

60. “*Las instrucciones (sic!) y capitulos para el acertado gouierno de las Generalidades han siempre ordenado, y concordado los Braços en Cortes, con decreto, y loacion del Rey, como consta de todos los processos de Cortes, en las quales han sido ordenados capitulos concernientes la administracion del General, pues en todos à mas de la expressa confirmacion que ha hecho el Rey de ellos en el Solio, a peticion de la Corte, se halla la decretacion ordinaria: Plau al Senyor Rey, &c.*”, VINYES, *Discurso en el qual* ..., f. 23. Més endavant en trobem altres casos.

61. Cal advertir que no sempre, per no dir mai, s’han conservat els originals dels capítols del redreç [consta que a l’ACA custodien els de les corts de 1585 (G. 152/1), de 1599 (G. 152/3) i de 1702 (sense signatura, amb segell pendent)]; però, dels que s’han conservat inserits als processos de cort, a més a més, no sempre se sap del cert, si bé de vegades es pot arribar a suposar, a quin estadi de l’elaboració correspon la còpia o les còpies (esborranys, textos aprovats al braç, aprovats per la cort, pel rei, textos definitius); tal i com apareixen els capítols de 1537, podem suposar que hi havia copiats, sense separació, capítols de cort i capítols del redreç (ACA, Generalitat, 1019, f. 145-152v), ja que tots eren capítols de cort.

62. ACA, Generalitat, 1016, f. 164-173. Per al 1537, v. ACA, Generalitat, 1019, f. 146v ss. En canvi, els capítols del redreç de 1599 conservats en ACA, Generalitat, 1056, f. 1111-1173v –que no acaben–, apareixen sense el plau del monarca, tot i que en l’estampació –ja citada– que hem fet servir, ho són amb el plau del rei i del vice-canceller Quant a aquest aspecte concret de la participació del vice-canceller en l’elaboració de les normes, ARRIETA, “El Consejo...”, p. 248 i 249.

i dels capítols de cort, els capítols del redreç obrint les “*Ordinacions de la cort general celebrada per la Sacra, Cesàrea, Catòlica y Reial Majestat del invictíssimo*⁶³ don Charles, emperador⁶⁴ rey de Castella y de Aragó etc., comte de Barcelona etc., en la segona cort de Montsó”⁶⁵.

I aquestes peculiaritats, algunes de les quals ja han estat esmentades, permeten de dissenyar una línia d'evolució íntimament lligada a la realitat documental, sia manuscrita, sia estampada.

Si prenem com a referència la compilació *Capítols dels drets, y altres coses del General ...*, de 1635⁶⁶, que conté els capítols de les corts de: 1481⁶⁷, 1512⁶⁸, 1520⁶⁹, 1533⁷⁰, 1537⁷¹, 1542⁷², 1547⁷³, 1553⁷⁴, més dues concòrdies en les corts de Montsó entre els quatre braços d'Aragó i els tres estaments de Catalunya (f. 147-149v, i 163-165), i les tarifes fetes per deliberació dels diputats (f. 150-157v i 169-175v) i, amb paginació nova, els de 1585⁷⁵, ens adonarem no solament que n'ha fluctuat el nombre de capítols aprovats en cada una de les reunions⁷⁶ –i, doncs, que la importància n'és més qualitativa que no quantitativa–, sinó també que no hi ha una unitat immutable quant a la publicació dels capítols, si més no, fins ben avançat el segle XVI. Del volum compilat de referència, els capítols dels anys 1481, 1512 i 1520 són estampats sense el *plau* del monarca; els dels anys 1533, 1537, 1542, els de 1585, i els estampats en volums independents dels anys 1599 i 1706 són publicats amb el *plau* (sigui a sa *Majestat*, sigui a sa *Altesa*, segons el cas); i els dels anys 1553, en duu a partir del capítol VIII, i de 1547 n'hi ha de publicats amb el *plau* i sense. Hom podria suposar, doncs, que gradualment es va tendint cap al model que acabarà imposant-se cap a les aca-

63. cessar, ratllat.

64. de Roma, ratllat.

65. ACA, Generalitat, 1016, f. 164.

66. *Capítols dels drets, y altres coses del General del Principat de Cathalunya, y Comtats de Rosselló, y Cerdanya fets en Corts generals del Any M.CCCC.LXXXI. fins en lo Any M.D.LXVIII. inclusive, y dels drets que per pràctica, y altrament se paguen. En lo trienni de M.D.LXXV. per manament dels molt Il·lustres Senyors Deputats, y Oidors de Comptes, corregits, y comprovats ab sos autèntichs originals recondits en lo Archiu de la Scriuania major de la casa de la Deputatió, y estampats ab anotacions, y referiment de altres Capítols sobre lo mtaeix (sic!); y numeros en los marges, y complit repertori. Novament manats imprimir per los molt Il·lustres y Reuerendíssim Senyors Don Garcí Gil Manrique olim de Gerona, y despres Bisbe de Barcelona. D. Phelip de Sorribes, y Sarrouira, y Antoni Axada ciutada honrat de Gerona. Y Oidors de Comptes Onofre Ciurana, y de Bellafilla Canonge de la Seu de Gerona, don Ramon Sabater, y lo Doctor Francesch Ioan Magarola ciutedà honrat de Barcelona.* Barcelona (Gabriel Nogués) 1635. Se'n fa constar la impressió “per manament dels Senyors Deputats”.

67. (f. 2-60v) Capítols dels drets del General del Principat de Cathalunya, y Comtats de Rosselló, y Cerdanya: fets per la Cort General, celebrada per la bona memòria del Catòlich Rey don Fernando Segon, en lo Capítol de la Seu de Barcelona a viij. de Octubre any de la Nativitat, del Senyor M.cccc.lxxxj.

68. (f. 61-71) Capítols per la bona administratió de les pecúnies del General fets, y publicats per les deual scrites corts a dos de Setembre any de la Natiuitat del Senyor M.D.XII.

69. (f. 71v-88v) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió, fets, y publicats per les deual scrites corts a XVIII. de Ianer, Any de la Natiuitat del Senyor M.D.XX.

70. (f. 89-109v) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió fets per les corts del Any M.D.XXXIII.

71. (f. 110-115v) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió, fets per les deual scrites corts en l'any M.D.XXXVII.

72. (f. 116-128v) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió fets per la cort general, celebrada per la dita S. C. R. Magestat del Emperador y Rey don Carles, en Montsó, l'any M.D.XXXX.II.

73. (f. 129-147) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió, fets per les corts generals, celebrades en Montsó per lo Sereníssim Príncep D. Phelip primogènit, y lloctinent general de la dita S. C. R. M. de l'Emperador, y Rey Don Carles, en l'any. M.D.XXXXVII.

74. (f. 158-162v) Capítols sobre redrés del General, y casa de la Deputatió, fets per les Corts generals celebrades en Montsó per lo Sereníssim Príncep Don Phelip primogènit, y lloctinent general de la dita S. C. R. Magestat de l'Emperador, y Rey Don Carles en l'any. M. D. LIII.

75. [*Duu portada independent, tot i que va relligat amb el volum compilat:*] Capítols sobre lo redrés del General de Cathalunya, y casa de la Diputació, fets en les Corts celebrades en Montgó per la S. C. R. Magestat del Rey don Philip nostre Senyor Any M.D.LXXXV. [Estampats a Barcelona ... de manament dels diputats el 1635].

76. A la cort de 1481 se'n fan 110; el 1512, 25; el 1520, 38; el 1533, 34; el 1537, 12; el 1542, 22; el 1547, 17; el 1553, 21; i el 1585, 96. El 1599, se'n fan 97; i el 1706, 76.

balles del segle, segueix les formes del quadern de cort i que reflecteix en tots els estadis formals la preeminència de la figura del monarca, que és qui pot, únicament, decretar i alterar les situacions jurídiques.

Amb tot, esdevé summament il·lustrador el cas de la cort de 1585, tant pel que fa al quadern de cort⁷⁷, com pel que fa als capítols del redreç. Després de l'enfrontament que generà la publicació i la subsegüent suspensió dels tres capítols del redreç de 1585 que originaven la *divuitena*, es degueren afegir al final del volum un seguit de textos que reflectien els mecanismes i les precaucions que havien pres els diputats per tal de comprovar i d'estampar, degudament, els originals⁷⁸ dels capítols del redreç que el monarca els havia tramès⁷⁹. L'endemà mateix, 2 d'octubre del 1587, davant de nombrosos membres dels tres estaments, feren la rebuda dels tres volums esmentats⁸⁰, alhora que farien també la reconeixença i comprovació dels referits textos les persones que s'escollien⁸¹, comprovant-ne l'original del redreç amb l'original que Joan Baptista Mullola, escrivà que fou del braç eclesiàstic, tenia, i també amb el procés comú del protonotari tramès pel rei on el redreç era inserit⁸². D'aquesta tasca, en sortí, el 5 d'octubre del 1587, un memorial d'errades⁸³, atès el qual els elegits aconsellaren⁸⁴ que fos acceptat⁸⁵ i estampat⁸⁶ el redreç.

Si aquest que acabem de veure és el camí que es devia seguir devers les acaballes del segle XVI, encara resulta més il·lustrador el cas de la cort de 1599⁸⁷, que aporta nombrosos

77. Algunes constitucions que no han estat compilades, com ara una de referida a la capitania general i una altra als cavalls que eren exportats a França; alguns capítols de cort, sobre la inquisició o el delme de pa; dues constitucions que no havien estat concedides; dues constitucions amb el text modificat; etc. Se'n pot veure el contingut, mitjançant les dades que forneix una consulta del Consell d'Aragó d'11 de març 1587, en IGLESIA, *La creación del Derecho. Una historia del Derecho español. Lecciones*, Barcelona (Signo) 1989, II, p. 611, n. 55. ARRIETA ("El Consejo ...", p. 249) hi al·ludeix, bo i posant l'èmfasi en el risc que podia suposar per a l'esdevenidor la tergiversació dels textos acordats, tot i que la qüestió queda tancada per part del Consell d'Aragó quan responguí una reclamació presentada atès que, en tot cas, la seu oportuna fóra la cort general, i cal atènr-se al procés comú del protonotari.

78. Es tractava de tres volums, un en paper, còpia autèntica del procés comú de 1585; un altre en pergamí, que és el volum autèntic de les constitucions, capítols i actes de dita cort (*Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 64v); el tercer, autèntic, en pergamí, dels capítols del redreç, tramès pel rei, *ab sa Real firma, y sagell en plom pendent firmada y sagellada* (*Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 64v, 69v).

79. Recull [*Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 63v ss. dels capítols de 1585 – amb paginació independent–] l'anada dels diputats i dels oïdors, consistorialsment, a cal·loctinent, a cercar el redreç del General de la darrera cort de Montçó, i el procés comú i les Constitucions de Catalunya; el rei els ho enviava amb una carta que fou llegida. El lloctinent aprofitava l'avinentesa per encarregar-los que tinguessin compte a l'hora d'escollir les persones per a l'execució del redreç i que "*havia paregut, no poderse remediar tot lo que pareixia saltar en dites constitucions, y aço tenia sa Excelencia, y tota esta terra havia de tenir en molt gran merce de sa Magestat, per ser necessari ferse en Corts generals*", a què fou respost per l'abat de Poblet, diputat eclesiàstic, que besaven les mans al lloctinent per aqueixa mercè.

80. *Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 66v-67.

81. *Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 68v-70.

82. *Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 69v.

83. *Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 70-74v.

84. Sembla que l'argumentació és perquè "*en ella eren trobades algunes discrepanties, y faltes, per error dels scrips-tors, que par son de poca importancia, y no muden la sustantia, sino es en dos capítols, que se entenen seran faciles de remediar, per la intelligentia ques te de ells, no obstant dijs errors*" (*Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 75).

85. "*Aconsellaren les dites persones, que està molt be sia acceptat lo dit Redres, no obstant que fos ja publicat en la conclusio de la Cort, e instaren, y supplicaren molt, que sie executat promptament ab tota diligentia, y sia estampat*" (*Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 75v).

86. *Capítols dels drets, y altres coses ...*, Barcelona (Nogués) 1635, al f. 76-76v.

87. *Capítols del General del Principat de Catalunya, Comtats de Rossello, y Cerdanya, fets en les Corts celebrades en lo monestir de Sant Francesch de Barcelona, per la S.C.R.M. del Rey Don Phelip nostre Senyor, per lo Redres del General y casa de la Deputacio, en lo Any M. D. XCIX*, Barcelona (Margarit) 1630. Fa constar que són "estampats de nou ... de manament dels senyors deputats". Hom pot contrastar el procediment seguit per a l'elaboració de les constitucions i dels capítols de cort d'aquesta reunió gràcies a ARRIETA, "El Consejo ...", p. 249-251, on també mostra que la divergència entre els textos acordats per la cort i els tornats pel monarca no s'originà després de la conclusió de la cort, sinó que ja havia aparegut al llarg de les sessions.

elements que resolen totalment els possibles dubtes que algun sector –ben minoritari– de la doctrina continua perpetuant respecte a qui en té la titularitat.

Sabem que el monarca va modificar decisions aprovades a la cort de 1599, concretament capítols de cort. I' ambaixada dels diputats al lloctinent general va aconseguir-ne la llicència per a imprimir els capítols en qüestió, però no va poder obtenir-ne que es possessin en execució⁸⁸. Però no solament hi hauria raons per causa dels capítols de cort que calia incloure o no al quadern de cort, sinó que també n'hi hauria per alguns capítols del redreç.

El dimecres 22 de març del 1600 els diputats i oïdors, llevat del diputat eclesiàstic, anaren, consistorialment, a cal lloctinent; a ell havia estat tramès pel rei, juntament amb una carta⁸⁹, el redreç del General fet a la cort de 1599. Els digué que el rei els deia “*que usassen de dit Redres, y de les merces que sa Magestat los feya, ab molta maduresa, y sens abusar delles*”⁹⁰; a què respongué el diputat militar que li besaven les mans per aquesta mercè, i que ells “*mirarien y comprouarien aquell, com se es acostumat fer en semblants ocasions*”⁹¹. De fet, miraren com s'havia actuat en la reunió de 1585, “*y lorde ques serua en Noembre prop passat quan los foren lliurades les Constitucions*”⁹²; i veieren que calia fer-ne la comprovació amb els originals dels tres processos dels braços⁹³. I' anotació següent, del 12 d'abril del 1600, recull que els diputats i oïdors cercaren el consell de nombroses persones dels estaments sobre què calia fer amb el redreç. Els aconsellaren, després de discutir-ho i de votar-ho madurament, que fessin com s'havia fet al 1585⁹⁴. Els elegits per a fer-ne la comprovació aplegaren en un memorial els errors que hi trobaren⁹⁵, alhora que fou llegida una suplicació del bisbe de Solsona i del capítol d'aqueixa església demanant al rei que enviés

88. IGLÉSIA, *La creació ...*, II, p. 247; *La creación ... Lecciones*, II, p. 611, n. 55: com que es constata que el monarca hi havia inclòs normes noves, la qüestió se centrà al voltant de cinc capítols (50, 77, 78, 89 i 90), finalment impresos, però dels quals se suspengué l'aplicació mitjançant un acte de concert del 18 de març del 1603, que hom pot veure en *JCADC*, I,1,20,3 (f. 64-65).

89. És estampada en *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 176-177. Deixa ben clara la posició del rei, conscient de la seva posició sobirana, i diu així: *A los vner nobles y amados nuestros, los Diputados del nuestro Principado de Cathalunya*. EL REY. Diputados, al Duque de Feria mi Lugartiniente y Capitan General, embio el Redreço del General que en estas vltimas Cortes he concedido, para que os lo entregue, y se ponga en execucion, y aunque confio de vuestra bondad y zelo, y de la obligacion que teney de tratar los negocios desse Concistorio con toda enteresa y rectitud, sin que passiones ni amistades os desuien de aquello, y que solo teney presente el seruicio de Dios, y tambien mio, y el beneficio publico y conseruacion de essa Prouincia, que es para lo que se instituyen los oficios y leyes, y no para con su auctoridadd abusar dellos y dellas, y con color de justitia agrauiar y perguir (*sic!*) a otros, y quiza por cosas justas y conuenientes, todavia porque podria ser que con el tiempo la malicia y codicia de algunos, que nunca faltan para hazer tropeçar a los buenos, procurassen de abrir camino para querer interpretar a su proposito, lo que se ordeno para otro fin, que es lo que causa tantos gastos, nouedades y desordenes, como la experiencia lo ha mostrado en essa misma casa, y obligado a hazer lo que sabeys, me ha parecido en este principio aduertiros dello y encargaros y mandaros procedays en la execucion y cumplimiento del dicho Redreço, con tanta consideracion, enteresa y puntualidad, que los que hos sucediessen en esse ministerio tengan mas necesidad de imitaros, que de emendaros, y de manera que se cierre la puerta a todo genero de desconcierto y desorden, pues quando los haya sabeys que *no puedo apartar de mi la soberania y suprema potestad* que tengo sobre todo, ni faltar a mi obligacion para poner remedio en los casos que fueron dignos, de lo qual querria que se excusasse por el amor que tengo a tan buenos y fideles vassallos y desseo de fauorecerles y hazerles merced en todo lo que huuiere lugar. Dat. en Toledo a treze de Março M. DC. YO EL REY. [El subratllat és meu].

90. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 175.

91. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 176.

92. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 178.

93. I “*com Alexandre Cendra, Notari que fou del bras Ecclesiastich, es en Tarragona, abont resideix, y te alli son proces, y sens ell nos pot fer res*” es resolgué que se'n comencés la comprovació el primer dia després de festes (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 178).

94. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 180-181.

95. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 182-183; el memorial –un cop remirat i expurgat–, als f. 192-193.

"lo Capítol de Cort"⁹⁶ de dit nou Redres nombre 98" que no era al quadern autèntic i sí als processos de cort amb conformitat dels braços i del monarca⁹⁷, l'original del qual era en poder d'Alexandre Cendra, notari del braç eclesiàstic, "e com se haja entes, que ab lo dit nou Redres ques vingut de Madrit, faltaria lo capítol de dita enseculatio, lo que nos creu, y en cas que falte es cert sera estat descuyt, lo que no pot, ni deu danyar, ni perjudicar a dita dignitat Episcopal, ni al Capítol"⁹⁸, i que els diputats i oïdors fessin el que poguessin per aconseguir-ho. Els aplegats, després de discutir-ho i de votar-ho madurament, aconsellaren que se n'assabentés el lloctinent i se li demanés que hi intercedís davant del rei⁹⁹. Foren elegides tres persones per fer ambaixada al lloctinent i dur-li les discrepàncies i omissions¹⁰⁰. Acudien al lloctinent com a intermediari amb el rei, ja que l'ambaixada mateixa deia que entenien "que dites coses nos poden remediari sino per sa Magestat, y de sa Real ma"¹⁰¹. Els ambaixadors, "en effecte han feta la embaxada quels es estada encomanada, y li han dit com alli que en aquell memorial, hauien apuntat discrepanties, y falta de syllabes, y ab tot los hauiat paregut ferne notas, per a que sa Excelencia ho representas a sa Magestat, suplicantlo fos de son Real seruey remediaries de sa Real ma"¹⁰². La resposta del lloctinent fou correcta però dilatòria, ja que "no auenthi sino dissonantia, y falta de syllabes en les paraules era cosa de poca importancia, y no sabia que poder escriure sobre de aço, y que ahont y hauiat tantes persones de prudentia y lletres, ho podien assentar, pero que ell miraria lo paper, y diria lo que lin aparria"¹⁰³. Els elegits tornaren a trobar-se per deliberar i proposaren de replantejar la qüestió un cop revisada; com que "dits erros y discrepanties son de poch fonament y subsistencia, que no obstant aquells sia publicat dit nou Redres, seruat lo mateix orde, y stil ques serua en lo any 1585 ab la publicatio del nou Redres del General, fet en la Cort general de dit any, è en lo que toca al Capítol falta del Bisbe y Yglesia de Solsona, ques suplique a sa Magestat ho remedie, y enuie dit Capítol auentich, attes consta de la veritat de ell, y del com es estat passat, y admes per sa Magestat, y per la Cort General, segons del mateix original de ell consta"¹⁰⁴. Per a dur-ho a terme fou feta una altra ambaixada, que va comunicar al lloctinent que s'havien "fet mirar de nou dits erros, ò descuyts per algunes persones, y attes y considerat que les dites discrepanties son de poca substantia, y que assi se poden remediari, com en altres ocasions, apres hauem trobat ses fet, inseguint lo aduertiment que V. Excelencia los feu merce donar, y lo consell de diuerses persones eletes dels tres estaments, han deliberat de publicar dit nou Redres ab la forma acostumada del any 1585. y axi

96. Ultra constar així a l'inici de l'enumeració dels textos (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 4), l'escrit de la suplicació també ho diu: "com apar del dit Capítol de Cort 98 de y sobre dita enseculatio fet, passat per tots los tres braços, ab lo placet dells, de ma dels tres Notaris, ab lo placet tambe de sa Magestat, de ma propria del Senyor Vicecanceller ..." (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 184). També es diu en el memorial expurgat: "dels quals [apuntaments i consells] sen ha feta nota y mentio en los marges dels sobredits Capítols de Cort en lo lloch ahont cauben" (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 192). Encara és més clar, des del mateix títol, a l'única cort que celebra l'arxiduc Carles "capítols de cort per lo redres del General", fins al capítol XX, sobre la "Interpretació, o declaració de dubtes formats sobre Capítols de Cort, y dins qual temps deu ferse" (*Capítols de Cort, per lo redres ... 1706*, f. 37-38), que, de fet, prové del capítol XXXIX sobre la "Interpretatio de Capítols de Cort" de la cort de 1599 (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 65-66).

97. La suplicació, que determina que són insaculables per als oïdors de la Diputació la dignitat episcopal i el capítol de Solsona, és en *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 184-185.

98. És a la suplicació; *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 184.

99. Es diu "ques done raho al Senyor Lloctinent General de dits erros y discrepanties, y suplicantlo de sa intercessio ab sa Magestat, y perço se acude a sa Magestat ab ells per lo remey" (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 185).

100. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 186. L'escriptura de l'ambaixada és a les p. 186-188.

101. I per això "suplican a V. Excelencia los Deputats, sie seruiu, en continuatio de les moltes merces fetes per V. Excelencia en aquest Principat, entercedir y procurar ab sa Magestat lo remey de dits erros, com de sa Excelencia esperam" (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 187).

102. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 187.

103. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 187-188.

104. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 189.

sols los resta de suplicar a sa Magestat sie de son Real seruey enuiar lo Capítol nombre 98. falta en dit nou Redres ...”¹⁰⁵; a què el lloctinent va respondre que li semblava molt bé i que escriuria al rei suplicant-li el que se li demanava.

Amb tot el que hem vist fins ací, sembla ben palès que els capítols del redreç són actes de cort, en concret una manifestació més dels capítols de cort, i que correspon al monarca de sancionar-los, de la mateixa manera que sanciona les constitucions i els capítols de cort que constitueixen el quadern de les diverses reunions, independentment de la fórmula que aparegui en els textos compilats, car només el rei gaudeix del poder sancionador. I podem considerar que en trobem la culminació a la primera del segle XVIII, justament reflectida en la igualtat de tracte que l'arxiduc Carles, conscient de la seva posició sobirana, dóna a les constitucions i capítols de cort, d'una banda, i als capítols del redreç, de l'altra, elaborats a la cort de 1701-1702 per Felip d'Anjou, igualment conscient de la seva posició sobirana. Vegem-ho.

El quadern de la cort de 1705-1706 començava amb una declaració de la successió de la monarquia d'Espanya a favor del rei Carles III i excloent-ne els Borbons¹⁰⁶; tot seguit, com que la celebració i la conclusió de la cort general són actes “que com à annexos à la Real Dignitat unicament se podan fer per lo verdader, y legitim Rey, y Senyor”¹⁰⁷, el capítol segon revocava totes les disposicions que havien estat aprovades a la cort de 1701-1702¹⁰⁸; coherentment, la mateixa iniciativa s'estengué als capítols del redreç. En virtut de la mateixa consideració que menà a la revocació del quadern de cort, el capítol I del redreç de 1706 s'enceta amb la “revocacio, y anullació dels Capítols fets sobre lo Redrès del General de Cathalunya, en la Cort dels Anys de 1701 y 1702”¹⁰⁹, fet que palesa no solament que els capítols del redreç eren capítols de cort, sinó que el monarca era conscient que havia consolidat completament la seva titularitat en aquest àmbit, i que només la derogació de la normativa precedent obria el camí cap a l'exercici ple de les seves prerrogatives com a monarca.

A tall de conclusió

La denominació *capítols del redreç* i el mateix concepte de *redreç*, en general, són usats amplament; convindria esmerçar esforços a estudiar amb atenció tota la gamma d'actuacions que s'amaguen sota el primer concepte i l'abast del segon¹¹⁰.

105. *Capítols del General del Principat ... M. D. XCIX*, f. 191.

106. És el capítol I de *Constitucions, capítols, y actes de cort, fetas, y atorgats, per la S. C. R. Magestat del rey nostre senyor don Carlos III. rey de Castella, de Aragó, comte de Barcelona, &c. en la cort celebrà als cathalans, en la Ciutat de Barcelona, en la Casa de la Deputació del General de Cathalunya, en lo any de 1706*, Barcelona (R. Figueró) 1706, f. 2-5.

107. “Revocació, y anullació de las constitucions, capítols, y Actes de Cort, y de sos antecedents, y dependents, fets, y ordenats en los anys de 1701. y 1702.” (*Constitucions ... 1706*, f. 5-6).

108. Seguien la validació dels actes i instruments fets pels notaris que obtingueren l'autoritat reial després de la mort de Carles II (capítol III i els altres capítols del quadern que reproduïen els de 1701-1702 amb la numeració corresponent i promulgats novament per Carles III). Cal fer notar que les disposicions de la cort de 1701-1702 adoptaren, totes, la forma de capítol de cort (també s'esdevingué a la cort de 1409), a diferència de (les pràcticament mateixes disposicions) de la cort de 1705-1706, que adoptaren la forma de constitució o de capítol de cort, segons el cas.

109. *Capítols de cort, per lo redres del General y Casa de la Deputació de Cathalunya, fets en las Corts celebradas en dita Casa de la Deputació, per la S. C. R. M. del Rey Nostre Senyor Don Carlos III, en lo any 1706*, Barcelona (R. Figueró) 1706, f. 3-4.

110. Esdevé una tasca inexcusable destriar amb lucidesa els materials que han estat publicats, per tal de trobar-ne els criteris, la lògica i també la cronologia exacta dels textos que ens han pervingut. Potsar així podrem arribar a esbrinar per què entre 1621 i 1630 hi ha tres edicions fetes per Margarit dels capítols de la cort de 1599 (1621, 1625 i 1630), que ja havien estat estampats per Cendrat el 1601, i que tornarien a ser-ho per Matheuau el 1681, i per Figueró el 1704 (hom pot veure les referències d'aquestes obres en: BROcÀ, “Taula de les stampacions ...”, p. 74-78), ultra algunes altres qüestions: la identificació de l'obra referent a la cort de 1520 (citada per BROcÀ, “Taula de les stampacions ...”, núm. XCVIII, p.27), per no aturar-nos en la de la cort de 1538 (citada per BROcÀ, “Taula de les stampacions ...”, núm. C, p.28) o els problemes que planteja la de la cort de 1543, que duu peu d'impremta de Cortey 1512! (citada per BROcÀ, “Taula de les stampacions ...”, núm. CII, p.29).

Els capítols del redreç són un tipus especial dintre de la categoria més ampla i coneguda dels capítols de cort, precisament per la matèria que regulen, però capítols de cort, al cap i a la fi, i, doncs, actes de cort.

Consegüentment, tan sols el rei pot aprovar i promulgar, com ja s'esdevé en la resta de disposicions elaborades en ocasió de la celebració de la cort general, els capítols del redreç; publicar-los corria a càrrec de la Diputació del General, però sempre conformement als exemplars autèntics que el rei havia aprovat i els havia tramès mitjançant el lloctinent.

Si bé habitualment amb el redreç eren regulats els aspectes propis de la institució on anaven adreçats: els drets de la bolla, la forma d'arrendar-les; les insaculacions; les provisions, les confirmacions i les renunciacions d'oficis; les llucions de censals; els salaris de diputats i oïdors, els salaris d'altres oficials, les dietes; les prohibicions de treure moneda; abraçaven també qüestions com l'esmentada de regular la retribució que s'havia de percebre per la confecció dels processos de cort; les deliberacions del consistori, l'abolició d'alguns llibres del General, la forma com havien de ser arxivades les escriptures del General, i la forma que calia servir en els casos de contrafacció de constitucions, capítols i actes de cort, entre d'altres.

Hom és conscient, doncs, de la importància que tenen —o que prenen— *alguns* dels capítols del redreç fets en cada una de les reunions de cort (com ara la derogació del nou redreç de la cort de 1585 feta en virtut del capítol 14 dels del redreç del 1599¹¹¹, o els mateixos capítols 39¹¹² i 60¹¹³ de la mateixa cort), alhora que intueix i sospita la dificultat de provar la utilització, no necessàriament ocasional, d'aquests capítols com un element, per no dir com una arma, política, però ara entràrem ja en un altre camp, que transcendeix l'aspecte estricte de la creació del dret.

111. Estableix "*Com per experiència, y ab lo discurs del temps, clarament se sia vist los danys que son estats causats a la Generalitat, de la observança dels Capítols de Cort, e o la major part de aquells, fets en les Corts del any mil sinch-cents vuytanta-sinch, vulgarment dits, Capítols sobre lo nou Redres del General; y sia cosa molt expedient y necessaria, derogar y abolir aquells. Per ço statueix y ordena la present Cort, que dits Capítols dits del nou Redres, sien abolits y derogats, exceptats los que abaix seran copiats y transcrits. ho habilitats, segons en cada hu de aquells més fàcilment se pot veurer. Volent y expressament disposant, que los demés no sien servats, ans abolits, axí com si expressament a cada hu de aquells particularment fos derogat. Plau a sa Magestat. Couarruñas Vicecan.*" (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCVIX*, f. 32-33).

112. Sobre la interpretació dels capítols de cort, és a dir, del redreç (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCVIX*, f. 65-66). El capítol 20 del redreç de la cort de 1705-1706 tornava sobre la qüestió i establí un nou termini, que passava de les 24 hores inicials als nous quatre dies (*Capítols de cort per lo redres ... 1706*).

113. Sobre les declaracions contra forma de capítols de cort, és a dir, del redreç (*Capítols del General del Principat ... M. D. XCVIX*, f. 92).